HE 160/2025 vp
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
YmV 27.11.2025

Lausunto: HE 160/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain, ympäristönsuojelulain, hallinto-oikeuslain ja tuomioistuinlain muuttamisesta

Luonnonsuojeluliitto kannattaa esityksen tavoitetta, jonka mukaan kehitetään aineen tai esineen sivutuotteeksi luokittelua tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevaa päätöksentekoa niin, että se edistää kiertotaloutta ja uusiomateriaalien käyttöä tavalla, josta ei aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Tavoite on tarpeellinen, Suomen kiertotalousaste on noin 4,5 %. Luonnonsuojeluliitto on kuitenkin kriittinen siitä, miten ehdotetulla sääntelyllä päästään esityksen tavoitteeseen. Nyt menettely voi lisätä hallinnollista taakkaa ja lisätä viranomaisprosessien määrää.

Voimassa olevan lainsäädännön nojalla aineen tai esineen luokittelu sivutuotteeksi tai jätteeksi luokittelun päättyminen on voitu tehdä ympäristöluvan yhteydessä.

Lausuntovaiheesta esitystä on muutettu siten, että jätteeksi luokittelun päättymistä tai sivutuotteeksi luokittelemista koskeva asia voitaisiin käsitellä myös ympäristölupahakemuksen yhteydessä, pelkän erilliskäsittelyn lisäksi. Muutos on myönteinen. Määrittely osana ympäristölupa-asiaa tuo asian käsittelyyn synergiaa ja sujuvoittaa päätöksentekoa kokonaisuutena tarkastellen. Nykyinen sääntely on ollut tästä syystä tarkoituksenmukainen, sillä jätteen luokituksen loppuminen on omiaan vaikuttamaan olemassa olevaan jätteenkäsittelyn ympäristölupaan myös muutoin kuin hyödyntämistoimen hyväksyttävyyden kautta. Esityksen kohteena olevat jätteet ja tuotantoprosessit ovat useimmiten arvioitu jo ympäristöluvassa, joten esityksen mukaisen hakemuksen käsittely ympäristölupaviranomaisessa olisi omiaan nopeuttamaan myös esitettyä menettelyä sekä tarkistamaan ympäristöluvassa määrätyt jätevakuudet.

Esityksen mukaisessa menettelyssä yleisön kuulemista ei järjestettäisi lainkaan, eikä asiassa tehtävää päätöstä kuulutettaisi julkisella kuulutuksella, joka rajoittaa yleisön osallistumisoikeuksia ympäristöasioista poikkeavalla tavalla.

Valitusoikeutta koskeva kirjaus ei ole yhdenmukainen muun ympäristölainsäädännön kanssa. Valitusoikeuden olisi syytä vastata ympäristönsuojelulain 191 §:n sekä jätelain 138 §:n mukaista jaottelua.

Valitusoikeuden kannalta merkittävän Århusin sopimuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltio soveltaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tämän artiklan muutoksenhakuvelvoitteita myös sellaisia toimintoja koskeviin päätöksiin, joita ei ole lueteltu I liitteessä ja joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Esitys ei poissulje sitä, etteikö toiminnoista voisi aiheutua merkittäviä ympäristövaikutuksia joko ennalta arvioidusti tai silloin, kun vaikutukset eivät tapahdu ennalta tehtyjen arvioiden mukaan. Lisäksi jos ympäristövaikutusten arviointi ei pidä paikkaansa, merkittäviä määriä tuotteita voi muuttua takaisin jätteiksi ja palautua ympäristönsuojelulain soveltamisen piiriin.

Suomen luonnonsuojeluliitto - Finnish Association for Nature Conservation
Itälahdenkatu 22 b A, 00210 Helsinki, Finland | tel. +358 9 228 081
sll.fi | toimisto@sll.fi

Århusin sopimuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että niillä, jotka kuuluvat yleisöön, jota asia koskee ja joiden etua asia riittävästi koskee, on oltava muutoksenhakuoikeus. Sopimuksen 2 artiklan 5 kohdan mukaan ympäristönsuojelua edistäviä ja kansallisen lainsäädännön vaatimukset täyttäviä valtiosta riippumattomia järjestöjä pidetään tätä määritelmää sovellettaessa yleisönä, jonka etua asia koskee. Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että esimerkiksi ympäristö- ja kuluttajajärjestöille on säädettävä valitusoikeus erikseen lakiin kirjattuna. Muussa tapauksessa valitusoikeus voi muodostua asiassa substanssilainsäädännön ulkopuolelta, mikä tekee lainsäädännön soveltamisesta ennakoimatonta.

Myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja lupa- ja valvontaviraston yleisen edun valvontayksikön valitusoikeus on rajattu pois luokittelupäätöksestä. Lupa- ja valvontaviraston yleisen edun valvontayksikön tehtävänä on valvoa muun muassa ympäristönsuojelun yleistä etua. Yleisen edun valvontayksiköllä on oltava valitusoikeus. Muussa tapauksessa voidaan ajautua tilanteeseen, jossa yleisen edun valvontayksikkö ei voi suorittaa sille kuuluvaa tehtävää.

Luonnonsuojeluliitto pitää valitusoikeuden rajaamista lainsäädäntöhankkeissa epätarkoituksenmukaisena. Valitustie mahdollistaa päätösten lainmukaisuuden arvioinnin ja siten varmistaa sen, että eduskunnan säätämiä lakeja noudatetaan, kuten on kirjoitettu. Lainvastainen päätös ei katso, kenen oikeuksia loukataan.

Luonnonsuojeluliitto pitää perusteltuna ratkaisuna, että valitustuomioistuimena toimii Vaasan hallinto-oikeus, jossa asian käsittelevässä kokoonpanossa voidaan käyttää luonnontieteen tai tekniikan hallinto-oikeustuomareita. Vaasan hallinto-oikeudella on käytettävissään riittävä asiantuntemus asioiden ratkaisemiseksi.

Lisätietoja:
Hannes Koljonen, ympäristöoikeuden asiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto, p. 044 493 1106, hannes.koljonen@sll.fi